

Většina národa je přesvědčena, že Evropská unie diktuje České republice, co má dělat. Polovina si pak myslí, že EU cíleně organizuje migrační vlny z Asie a Afriky a že Česko utajuje skutečné počty uprchlíků. Vyplývá to z průzkumu, který si nechalo vypracovat ministerstvo vnitra.

Například s dezinformací, že Evropská unie diktuje Česku, co má dělat, souhlasí 70 procent lidí. „Statisticky významně více s výrokem souhlasí starší občané, lidé s nižším vzděláním a obyvatelé menších měst. V případě vzdělání se ukazuje, že nejde o zcela sestupný trend a nejvyšší míru souhlasu mají respondenti s dokončeným středním vzděláním bez maturity a vyučením,“ vyplývá z průzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění (CVVM), který si na sklonku minulého roku zadal odbor ministerstva vnitra na boj proti dezinformacím.

LŽIVÉ ZPRÁVY O EU JEDOU

Vnitro průzkum nikde neprezentovalo, jen ho minulý týden v tichosti vyvěsilo na web. Získaná data ukazují, že dezinformace jsou v Česku zakořeněné a lidé jsou v některých otázkách nevědí, čemu věřit.

„Na otázku, zda souhlasí s tvrzením, že české státní instituce utajují před svými občany počty migrantů z neevropských zemí pobývajících v ČR, odpověděla kladně téměř polovina občanů, jisto si nebylo dalších 21 % občanů. U otázky, zda souhlasí či nesouhlasí s tvrzením, že EU cíleně organizuje migrační vlny z neevropských zemí, vyjádřilo souhlas 50 % dotazovaných, dalších 19 % občanů uvedlo, že neví,“ vysvětluje mluvčí ministerstva Jiří Korběl, podle něž se úřad o průzkumu podělil s policií a tajnými službami.

Tento pohled sdílejí hlavně voliči komunistů a SPD. „Z hlediska politických preferencí i v této otázce častěji souhlasí příznivci KSČM a SPD. Nejvyšší podíl nesouhlasu jsme zaznamenali u sympatizantů Pirátů, TOP 09 a KDU-ČSL a v případě nevoličů jsme zaznamenali vyšší podíl těch, co odpověděli „nevím,“ popisuje výzkumná zpráva.

Lidé také ve většině věří tomu, že muslimská komunita v Česku představuje stejně závažnou hrozbu jako v Německu nebo ve Francii, kde proběhlo několik velkých teroristických útoků. Toto přesvědčení v české společnosti přetrvává (věří mu 60 % lidí) navzdory tomu, že ho české tajné služby nebo ministerstvo vnitra opakovaně vyvracely.

Že právě dezinformace o Evropské unii patří k nejrozšířenějším, popisuje pro Deník N i analytik František Vrábek ze společnosti Semantic Visions, která se zkoumáním fake news zabývá. „Podle našich analýz je protievropský narativ ten zdaleka nejdůležitější a nejsilnější na dezinformační scéně. Migrace je hodně vážná na neschopnost EU s tím něco dělat. Migrační narativ tedy zveličuje ten protievropský,“ říká Vrábek.

Na průzkumu jsou ale zajímavé odpovědi související s NATO. Přestože mnoho lidí považuje za „nepřítele“ Evropskou unii, vidí v Severoat-

Většina lidí věří, že EU diktuje Česku. Protestovali proti tomu i na Václavském náměstí. FOTO: ČTK

Průzkum ukázal, že zatímco dezinformační weby skoro nikdo nezná, fake news jsou velmi rozšířené.

Zakořeněné dezinformace

lantické alianci spojence – Česko by podle nich mělo pomoci v případě, že bude napaden nějaký členský stát. „S tímto výrokem uvedlo souhlas 70 % občanů, přičemž 21 % uvedlo, že rozhodně souhlasí, a 49 % spíše souhlasí. Podíl těch, kteří rozhodně souhlasí, je tedy o šest procentních bodů nižší než u prvního výroku týkajícího se narušování suverenity ČR ze strany EU,“ stojí v průzkumu s tím, že jde o výrok s nejnižším podílem nesouhlasných odpovědí.

Podle Vrábela jsou jednotlivé dezinformační narativy poměrně stálé. „Pouze se v některých situacích a fázích některé z nich nafouknou a zvýší svoji váhu. Například nyní jde dost do ústraní narativ proti NATO, protože se v něm nic neděje. Ale kdyby bylo nějaké jednání nebo zasedání, jeho váha se najednou zvýší,“ říká odborník.

KDO VÝMYSLY ŠÍŘÍ

Cílem není přesvědčit o konkrétním narativu, ale vnést zmatek do hlav čtenářů, aby přestali čemukoli věřit. Když se to stane, přestanou věřit demokracii a zboří se nám to jako domeček z karet.

František Vrábek
analytik

I když samotné dezinformace jsou ve společnosti velmi zakořeněné, internetová média, která je nejčastěji šíří, zná a čte jen málokdo. Nejznámějším dezinformačním serverem je podle průzkumu AC24.cz, který alespoň občas čte 12 procent respondentů, Aeronet sedm procent lidí a ruský vládní Sputnik si někdy otevře pět procent lidí.

„Pokud bychom mezi tato média zařadili i další zpravodajský internetový portál – na rozdíl od tří výše jmenovaných s odlišným profilem a jasnou vlastnickou strukturou – Parlamentní listy, pak by z dezinformačních médií patřil mezi ty nejznámější právě tento web. Parlamentní listy nezná 41 % obyvatel a alespoň

někdy je čte 18 % lidí,“ popisují výzkumníci z CVVM.

Podle výzkumu věří alespoň jednomu dezinformačnímu médiu 14 procent lidí. „Včetně Parlamentních listů by pak šlo o téměř tři desetiny (29 %) občanů,“ říká výzkum.

Obecně tak ze zprávy vyplývá, že dezinformační narativy jsou rozšířeny i mezi lidmi, kteří dezinformační servery nečtou. Podle analytika Vrábela pomáhají šíření různých polopравd a výmyslů sociální sítě. „Je tu sice na první pohled nesoulad mezi čteností dezinformačních webů a jejich faktickým dosahem – na fake news naskakuje zhruba čtvrtina populace. Do hry ale vstupují sociální sítě, především tedy Facebook, který se na šíření i zveličování dezinformací podílí,“ popisuje Vrábek.

Cílem dezinformací je přitom podle analytika veřejnost zmást. Dezinformační scéna podle něj volí novou taktiku – netlačí svůj vlastní narativ, ale podporuje všechny, i protichůdné dezinformace.

„Je to dáno tím, že jejich cílem není přesvědčit o konkrétním narativu, ale vnést zmatek do hlav čtenářů, aby přestali čemukoli věřit. Když se to stane, přestanou věřit demokracii a zboří se nám to jako domeček z karet,“ popisuje Vrábek.

JAN TVRDOŇ
redaktor

LUKÁŠ PRCHAL
redaktor